

PARAKAJAKARSTWO w drodze do Igrzysk Paraolimpijskich RIO'2016

Podstawowe informacje

Historia :

W 2009 roku Międzynarodowa Federacja Kajakarstwa (ICF) rozpoczęła współpracę z Międzynarodową Federacją V'a (IVF) aby zainauguować Program Rozwoju Parakajakarstwa, a tym samym rozpowszechnić kajakarstwo na skalę światową wśród osób niepełnosprawnych.

Parakajakarstwo (ang. *Paracanoe* zwane wcześniej *PaddleAbility*) umożliwia osobom z dysfunkcjami narządu ruchu, uprawiać sport wymiarze rekreacyjnym i wyczynowym.

Nazwę „parakajakarstwo” przyjęto oficjalnie przez ICF aby oddawała ducha idei ruchu paraolimpijskiego.

Program rozwoju parakajakarstwa objął m.in.:

- ustanowienie systemu klasyfikacji niepełnosprawności (zawodnicy w zależności od rodzaju dysfunkcji i sprawności są klasyfikowani do jednej z trzech klas LTA, TA i A),
- przeszkolenie klasyfikatorów z siedmiu krajów i dwóch kontynentów,
- zdefiniowanie konkurencji: 200m kobiet i mężczyzn K1 (kajak) i V1(kanu ze stabilizatorem) w 3 klasach niepełnosprawności,
- ustanowienie standardów dla łodzi (K1, K2 i V1, V2).

W 2009 roku w Halifax w Kanadzie odbyły się pierwsze Mistrzostwa Świata w parakajakarstwie z udziałem 7 reprezentacji narodowych. Także w tym roku w Polsce za sprawą poznańskiego Stowarzyszenia „START” parakajakarstwo zaczęło przybierać formy zorganizowane.

W 2010 roku ICF odniosła sukces, który miał decydujące znaczenie dla rozwoju dyscypliny na całym świecie. W czasie drugich Mistrzostwa Świata w Poznaniu wystartowało ponad 60 zawodników z 27 krajów z pięciu kontynentów. Tym samym dyscyplina spełniła kryteria niezbędne do uznania jej za dyscyplinę paraolimpijską. W grudniu 2010 r. Międzynarodowy Komitet Paraolimpijski (IPC) nadał parakajakarstwu status takiej dyscypliny - wejdzie do programu Igrzysk „Rio de Janeiro”2016”. Rok później Mistrzostwa Świata odbyły się na Węgrzech w Szeged, w kolejnym roku w Poznaniu gdzie wystartowało już ponad 90 zawodników z 30 reprezentacji narodowych (II m. Polski w punktacji olimpijskiej) .

Przełomowym momentem w historii polskiego parakajakarstwa jest koniec 2011 roku, kiedy Polski Związek Kajakowy oficjalnie włączył tę dyscyplinę w swoje struktury.

Szczególną cechą parakajakarstwa jest to, że zawody rangi mistrzostw świata lub kontynentu organizowane są wspólnie w zawodami „pełnosprawnych”. Dyscyplina paraolimpijska „przenika się” z olimpijską i obie nabierają charakteru integracyjnego, stając się obok wioślarstwa ewenementem w świecie sportu.

Włączenie parakajakarstwa do Igrzysk Olimpijskich 2016 w Rio de Janeiro determinuje aktualnie plany i strategie jego rozwoju w wielu krajach świata.

Aby zrozumieć istotę parakajakarstwa niezbędne jest zapoznanie się z ogólnymi założeniami sportu osób niepełnosprawnych:

- Sport osób niepełnosprawnych jest oparty na wzorach sportu uprawianego przez pełnosprawnych.
- Zmiany w sposobie rozgrywania danej dyscypliny, przepisach i sędziowaniu wprowadza się tylko dla zaadaptowania dyscypliny do dysfunkcji zawodników oraz dla zwiększenia ich bezpieczeństwa.
- Rozróżnia się trzy grupy sportu osób z niesprawnościami : 1 - narządu ruchu i wzroku, 2 – narządu słuchu, 3 – z niepełnosprawnością intelektualną (parakajakarstwo w wymiarze wyczynowym obejmuje tylko osoby z dysfunkcjami narządu ruchu)
- **Obowiązuje podział na grupy i klasy startowe, aby w sporcie mogli współzawodniczyć niepełnosprawni o jednakowych lub zbliżonych możliwościach funkcjonalnych**

System klasyfikacji

W kajakarstwie wyczynowym osób niepełnosprawnych obowiązuje klasyfikacja medyczna tzn. podział zawodników na 3 grupy (LTA, TA i A) w zależności od stopnia i rodzaju dysfunkcji oraz od poziomu sprawności fizycznej. Najogólniej ujmując można stwierdzić, że Grupa A obejmuje osoby z ciężkimi dysfunkcjami narządu ruchu gdzie zachowana została sprawność kończyn górnych, Grupa TA z lżejszymi dysfunkcjami narządu ruchu, gdzie zachowana została sprawność kończyn górnych i tułowia, Grupa LTA gdzie zachowana została sprawność kończyn górnych, tułowia i nóg – dysfunkcje narządu ruchu występują w najmniejszym stopniu.

Celem klasyfikacji jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym sprawiedliwe uczestniczenie w rywalizacji sportowej.

Proces klasyfikacji składa się z 2 etapów: medycznego oraz technicznego: na ergometrze i obserwacji na wodzie. Aby uzyskać klasę trzeba spełniać odpowiednie warunki np. uzyskać odpowiednią ilość punktów w czasie medycznego testu siły mięśniowej, ruchomości stawów i sprawności funkcjonalnej. Dostyc często, zdarza się że osoba pomimo widocznej niepełnosprawności jest „za zdrowa” do uprawiania kajakarstwa wyczynowego i nie może otrzymać żadnej klasy.

Klasy nie są przyznawane dożywotnio! Od 2012 roku obowiązuje trzystopniowy system przyznawania **statusu klas** – po pierwszej klasyfikacji zawodnik otrzymuje **klasę i jej status** - „New” („Nowa”). W kolejnych zawodach zawodnik może zostać poddany powtórnej klasyfikacji, a status może się zmienić na „Review” (tzw. „Rewizja” Klasy), podczas tego procesu Klasa zostaje potwierdzona lub zmieniona. Ostatni status Klasy, jaki przysługiwać może zawodnikowi, to status „Confirmed” („potwierdzona”). Choć nawet posiadanie takiej klasy nie oznacza, że zawodnik ma ją przyznaną na zawsze. Wskutek poprawy sprawności może być odbierana lub zmieniana (tzw. reklasyfikacja np. z klasy TA na LTA). System zmiany klasy działa także w drugą stronę, kiedy sprawność zawodnika pogarsza się (np. w wyniku postępującej choroby) może być reklasyfikowany do klasy wyższej np. z LTA do TA.

Z powodów etycznych jest bardzo istotne poinformowanie zawodnika o takiej procedurze na samym początku przystępowania do sportu wyczynowego. Taka jest procedura i wytyczne ICF.

Regulamin ICF wyróżnia trzy klasy w parakajakarstwie (LTA, TA, A) :

LTA

Klasa LTA obejmuje niepełnosprawnych zawodników, którzy posiadają funkcjonalną sprawność w nogach, tułowie i ramionach i wykorzystują ją podczas wiosłowania, są w stanie użyć siły mięśniowej aby ułatwić napędzanie łodzi poprzez nacisk na podłogę lub siedzisko kajaka. Najczęstsze rodzaje niepełnosprawności w tej klasie to:

- amputacja,
- upośledzenia neurologiczne równoznaczne z niepełnym uszkodzeniem rdzenia kręgowego w odcinku S1,
- dziecięce porażenie mózgowie klasa 8 (wg. CPISRA- Cerebral Palsy International Sports and Recreation Association).

Minimalne wymagania dotyczące niepełnosprawności w grupie LTA:

- pełna utrata trzech palców jednej ręki,
- amputacja, co najmniej, stopy na poziomie stępu lub śródstopia,
- uzyskanie odpowiedniej liczby punktów podczas międzynarodowego testu klasyfikacji medycznej ICF.

TA

Klasa TA obejmuje zawodników ze sprawnym tułowiem i rękoma, nie są oni jednak zdolni do wywierania stałej i kontrolowanej siły mięśniowej na podłogę lub siedzisko, tak aby ułatwiało im to napędzanie łodzi (z powodu osłabionych funkcji/sprawności kończyn dolnych).

Kajakarze w tej kategorii odznaczają się przynajmniej jedną z poniższych niepełnosprawności (lub porównywalną):

- obustronna amputacja w okolicy kolana
- upośledzony/uszkodzony mięsień czworogłowy
- neurologiczne upośledzenie równoznaczne z pełnym uszkodzeniem rdzenia kręgowego w odcinku L3 lub z niepełnym uszkodzeniem rdzenia kręgowego w odcinku L1,
- dziecięce porażenie mózgowie klasa 5 (wg CPISRA).

A

Klasa A obejmuje zawodników, u których nie ma sprawności funkcjonalnej tułowia lub tych u których zachowana została jedynie sprawność barków. Kajakarz w grupie A podczas wiosłowania, korzysta z siły rąk i/lub ramion. Zdarza się, że zachowana zostaje u nich zdolność do utrzymania balansu tułowia.

Kajakarze w tej kategorii odznaczają się przynajmniej jedną z poniższych niepełnosprawności (lub porównywalną):

- dziecięce porażenie mózgowie klasa 4 (wg CPISRA)
- neurologiczne upośledzenie odpowiadające pełnemu uszkodzeniu rdzenia kręgowego na poziomie T12 lub niepełnemu uszkodzeniu na poziomie T10

Standardy łodzi

Poniższe standardy (dla K1 i V1) zostały ustanowione przez ICF we współpracy z IVF.

K1

Maksymalna Długość	520cm
Minimalna Szerokość	50cm* mierzone 10cm od dna do kadłuba
Minimalna waga	12kg

V1

Max. długość	730 cm.
Min. ciężar	10 kg (bez stabilizatora).
Max. długość stabilizatora	250 cm.

Dotychczas zawody międzynarodowe ICF rozgrywane były wyłącznie w dyscyplinach K1 i V1. Można oczekiwać, że K2 i V2 wejdą w najbliższym czasie do programu zawodów wyższej rangi. Nie jest również wykluczone pojawienie się w regulaminie nowych dystansów.

Mistrzostwa świata

W ramach mistrzostw świata rozgrywany jest sprint 200m :

Mężczyźni

K-1: LTA, TA & A

V-1: LTA, TA & A

łącznie 12 wyścigów.

Kobiety

K-1: LTA, TA & A

V-1: LTA, TA & A

Każdy rodzaj wyścigu jest otwarty dla wszystkich trzech klas (LTA, TA, A). Aby uzyskać tytuł mistrzowski wymagany jest start w każdym wyścigu minimum sześciu zawodników reprezentacji narodowych w każdej klasie . Każdy kraj ma prawo wystawienia jednego zawodnika w każdej konkurencji i klasie.

Bezpieczeństwo

Regulamin Mistrzostw Polski w Parakajarstwie na rok 2012 :

W klasach A - oraz we wszystkich klasach - LTA, TA i A w przypadku zawodników , którzy nie startowali w zawodach paracanoe - obowiązkowa jest kamizelka asekuracyjna (także w czasie treningu) . Wszyscy zawodnicy, którzy nie startują w kamizelkach muszą podpisać oświadczenie o rezygnacji z używania kamizelki i przyjęcia odpowiedzialności z tego tytułu.

Każda łódź biorąca udział w regatach powinna posiadać urządzenia chroniące ją przed zatonięciem – musi być niezatapiałna.

Regulamin ICF :

W klasach A - obowiązkowa jest kamizelka asekuracyjna . Wszyscy zawodnicy, którzy nie startują w kamizelkach muszą podpisać oświadczenie o rezygnacji z używania kamizelki i przyjęcia odpowiedzialności z tego tytułu („Waiver for PFD use”)

Regulamin nie zawiera zapisu o wymagalności niezatapialności łodzi

Regulamin dyscypliny :

Obowiązują przepisy „ICF Paracanoe RULES” i “ICF Paracanoe Classification Guidelines” z 2011 roku ze zmianami na 2012 rok.

<http://www.canoeicf.com/icf/Aboutoursport/Paracanoe.html>)

Tłumaczenie : Anna Kmieciak

Nadzór merytoryczny :

Piotr Urbański (AWF –Poznań)

Romuald Schmidt (START-PZKaj)